Ч. 267 (13.812). Львів, субота 6. жовтня 1934. Poczłowa opłatę opłacono ryczałtem. Рік LV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

В. Британія не піде на уступки Німеччині.

ЛЬОНДОН, 4. 10. ПАТ. Вчора відбулося засідання британського кабінету, який радив над сплачуванням довгів Німеччиною. Фінансовий дорадник Лейт Рос склав звіт із своїх переговорів у Берліні. Рос підкреслив, що не хоче платити довгів за привезені товари з Великої Британії. Британський кабінет рішив, щоби в дальших переговорах домагатися від Німеччини безоглядно заплати залеглих довгів перед кінцем жовтня ц. р. Коли німецький уряд не виконає тієї умовини, британський кабінет введе в життя закон про розрахункову палату. Таким чином між Німеччиною і В. Британією дійшло би до економічної війни.

Уряд національної єдности в Еспанії.

МАДРИД, 4. 10. ПАТ. Леру утворив новий уряд в Еспанії, до якого увійшли члени радикальної партії та Католицької Народньої Акції. Міністром закордонних справ став дотеперішній премієр Сампер; міністром справедливости представник Католицької Народньої Акції Айспун, міністром внутрішніх справ радикал Салясар-Альонсо, міністр освіти демократ Віллальогос. Новий уряд піддержують ті партії, які заявилися за вдержанням республиканської влади.

Перед зближенням Німеччини до Італії.

ПАРИЖ, 4. 10. ПАТ. Кореспондент агенції Аваса повідомляє: Від кількох днів у політичних колах у Римі кружляють поголоски про зусилля Німеччини довести до порозуміння з Італією ще перед візитою мін. Барту в Римі. Німеччина за піддержку Італії в справі розброєння запропонувала політичне перемиря в справі Австрії на 10 літ. Кружляють поголоски, що канцлер Гітлер вислав свого тайного делеґата фон Рібентропа до Італії, щоби перевірив опінію італійського уряду. За кілька днів має зустрінутися з Мусолінім у Міляно. Ці поголоски поширює німецька кольонія в Римі.

Італійські політ. кола не заперечують цих вісток.

Німеччина за господарською співпрацею держав.

БЕРЛІН, 4. 10. ПАТ. На міжнароднім конгресі власників готелів державний секретар д-р Тунк виголосив промову підкреслюючи, що німецький уряд доложить усіх зусиль, щоби побороти трудноші в міжнародній господарці. Відбудова нормальних торговельних взаємин у світі лежить в інтересі Німеччини. Це буде можливе щойно тоді, коли заінтересовані держави матимуть спільний плян, оснований на здоровій рівновазі між краями з надміром сировця і промисловими краями. Тоді теж зайві були би валютові експерименти.

Прем. Татареску про політику Румунії.

БУКАРЕШТ, 4. 10. ПАТ. Прем. Татареску заявив журналістам, що новий уряд буде виконувати програму попереднього уряду. Зміст тієї програми такий: у внутрішній політиці замирення, відпруження, вдержання ладу і відбудови: у закорд. політиці вдержання дотеперішніх союзів і приятельських взаємин з усіма державами М. Антанти та тісна співпраця з Францією, з якою єднає Румунію традиція та взаїмні інтереси. Здійснення тієї програми буде головною метою діяльности уряду. Змінений уряд буде співпрацювати з представниками молодшої ґенерації. Про співпрацю уряду з мін. Тітулеску прем. Татареску відповів: На прохання мін. Тітулеску згодився стати міністром закордонних справ. По його повороті до Букарешту обговоримо умовини нашої співпраці.

Робітники годяться на перемиря през. Рузвельта.

НЮ ЙОРК, 4. 10. ПАТ. Представники професійного союзу ткачів у листі до през. Рузвельта висловили згоду на пропоноване шестимісячне перемиря між робітниками і підприємцями

Співпраця комісаря поліції з національ-соціялістами.

ВІДЕНЬ, 4. 10. ПАТ. Вчора арештували у Відні комісаря поліції д-ра Зонляйтнера під закидом виявлювання урядових таємниць націонал-соціялістам. Арештований пересилав вістки до Німеччини тайним шифром. Тому німецька влада і преса могли оголошувати заздалегідь вістки про події в Австрії. За свою працю Зонляйтнер отримував високу винагороду, а гроші складав до віденських банків. Поліція арештувала теж його дружину, сестру та канцелярійного урядовця віденської дирекції поліції

Історія націонал-соціялістичної революції в Австрії.

ВІДЕНЬ, 4. 10. ПАТ. Вчора появилося офіційне видання про революцію націонал-соціялістів в дні 25. липня ц. р. Публікація подає історію націонал-соціялістичного руху в Австрії на основі урядових документів. У передмові в публікації урядовий комісар пропаґанди д-р Адам підкреслює, що поява такої книжки має на меті зусувати положення, як основу до можливого порозуміння

Три присуди смерти за вбивство комуніста.

БЕРЛІН, 4. 10. ПАТ. У Сталінграді засудили трьох селян на кару смерти за вбивство комуніста. Присуд негайно виконали.

Арештування спричинників катастрофи.

КРАКІВ, 4. 10. ПАТ. На приказ прокуратора д-ра Спульника з Кракова поліція арештувала вчора Ґабрієля Неця, дижурного руху на стації Кшечовичі та службовика Антона Драбика як спричинників залізничої катастрофи у Кшечовичах. Арештованих відвезли до арештів у Кракові.

Повний список жертв страшної залізничої катастрофи у Кшешовичах покищо не устійнений, бо частину ранених приміщено крім шпиталів теж по приватних хатах. Влада оголосить список жертв катастрофи мабуть нині

Чи буде амнестія?

Львів, 4. жовтня 1934.

29. вересня президент Польщі підписав амнестійний декрет про припинення кари на три роки чотирьом вязням, засудженим у т. зв. берестейському процесі, та про дарування кари пятому вязневі. Річ іде про б. послів польської лівиці Цьолкоша, Мастка, Путека і Дібуа, при чому перші три в моменті амнестійного декрету находились на лікувальній відпустці, лише б. пос. Дібуа сидів у вязниці; коли цьому останньому відчитали амнестійний акт, він застерігся, що амнестії не просив і свою кару відсиджував, не користаючи теж з ел. відпустки. Всі вони до часу відсидження решти кари після трьох літ припинені у своїх громадянських правах, — іншими словами, мають надалі загороджену дорогу до прилюдної політичної діяльности. Лише б. послові Барліцькому дарована цілком кара, привернені всі права та його засуд скреслено з реєстру карних справ. Тому теж щодо Барліцького йде тепер у пресі інтерпретаційний спір між польськими правниками, чи повернуть йому посольський мандат ще у цій соймовій каденції; особлива постанова амнестійного декрету супроти Барліцького мотивована його старою громадсько-політичною діяльністю, що принесла польському народові поважні прислуги. Всіх берестейських вязнів, які втекли за кордон і в той спосіб оминули виконання кари, — амнестія не торкається. Отже поза нею осталися Керnік, Ліберман Баґінський і Вітос.

Справа стара, тягнеться від памятного літа 1930 року, коли то до Берестя вивезли м. ін. також і 5-ох б. українських послів. Всі вони переходили потім судові розправи за вічеві промови, ніхто теж з них, через брак змоги підписати посольську заяву, не ввійшов до нового сойму. Зате названі польські посли станули в січні 1932. р. перед судом у Варшаві під закидом організування бунту через свою активну участь на краківському конгресі польських опозиційних центро-лівих партій, і були засуджені з позбавленням прав. Зрештою, нічого цю справу й пригадувати: вона належала до найголосніших історій, що цікавили і хвилювали польське громадянство і находили свій відгук і на чужині. Зрештою, це так мовити, внутрішньо-польська справа, що виплинула з одного боку на тлі специфічних обставин у половині 1930. року, з другого боку спеціяльно на тлі боротьби ріжних польських політичних груп.

Ширше значіння має питання загальної амнестії, що виринуло у звязку з проголошенням амнестії для частини берестейських вязнів. Читаємо у польській пресі, що у Варшаві голосними стали поголоски, що 11. листопада, з нагоди роковин польської державности, має бути проголошена амнестія, завдяки якій вийде на волю 5.000 вязнів, між ними деяка частина вязнів політичних. Одночасно кілька тисяч карних справ має бути припинених. Недавно читали ми теж про головний мотив амнестійного пляну: мовляв, вязниці у Польщі такі переповнені, що необхідно перевести частинну редукцію вязнів, — необхідно теж відтяжити дещо суди, надмірно перетяжені навалом справ.

Чи правдиві ці мотиви чи ні, все одно потреба широкої амнестії дає себе надзвичайно відчувати у цілому прилюдному житті в Польщі, зокрема в житті українському. Амнестія завжди є актом не лише найкраще зрозумілої гуманітарности, але й актом політичного розуму, який здає собі справу, що карно-судова репресія у площині і громадської моралі і нормалізації держ. відносин є засобом лише тимчасовим, переходовим, саміж основини тієї моралі і тієї нормалізації мусять бути побудовані на зовсім ін. підвалинах. Це аксіома, яку признають і соціольоги і правники і гром. діячі, та взагалі всі ті, які на спутування свободи одиниці глядять лише як на ригор, який не лише не може бути цілю самою для себе, але навіть трівким засобом до цілі.

Ясна річ, що амнестії бувають ріжні, — з ріжних можуть вийти заложень, ріжні практичні цілі мати на увазі і ріжний контингент обхоплювати. Чим ширша амнестія — тим поважніші її впливи. Ніщо так не причиняється до відпрядження атмосфери, до успокоєння умів, до нормалізації відносин — як широка амнестія для політичних засуджених. Нема теж прецеденсу, щоби політична амнестія вийшла на шкоду державі. Поминаємо факт, що хіба лише мінімальний відсоток звільнених на підставі амнестії одиниць наражується втратити свободу через таку саму чи подібну провину. Зате скільки одиниць марнується, скільки екзистенцій ломиться, скільки буває горя родинного і напруження у суспільних відносинах через зачинювання того вентилю, — яким буває саме амнестія!

На жаль, ніхто не дбає у нас про статистику українських політичних вязнів і ми теж не можемо подати їх точного числа. А всеж можна казати про сотні, — про сотні молодих людей, які, випущені на волю, моглиб стати найкращими громадянами — не конче зі шкодою для польської держави. Не торкаючися зовсім критики судових присудів, яка є недопускальна, можна прецінь погодитися, що не завжди буває так, що висота виміру кари дійсно відповідає висоті провини: цеж саме і є одною з головних причин інституції амнестій — кориґувати по лінії гуманітаризму помилки правосуддя. Не нарушуючи основ правосуддя, амнестія дарує частину кари і припиняє деякі справи, вважаючи, що карна місія закону вже достаточно дала себе пізнати. Адже амнестія є теж одною з функцій правосуддя.

Ціле українське громадянство, без огляду на політичні ріжниці, без огляду на боротьбу ідей, яка йде в кожному громадянстві, з надзвичайним вдоволенням прийнялаб факт амнестії, — але справжньої широкої амнестії, яка повернулаб життю сотні наших людей, з того життя нині виключених.

„Золотий бльок“ і французько-польське непорозуміння.

(Акція Жаспара без польського представництва.)

На терені Женеви відбулися в останьому часі важні події, а саме: у склад Ліґи Націй увійшла СССР, а Польща виповіла міжнародні зобовязання щодо нац. меншостей. Ці дві події, далекосяглі своїм змістом, відсунули в тінь теж немаловажну третю подію, а саме: акцію бельгійського мін. закордонних справ Жаспара. Його заходом відбулася 24. і 25. м. м. конференція зах.-европейських держав, яка мала на меті змонтувати господарську співпрацю т. зв. „золотого бльоку“.

Як відомо, „золотий бльок“ повстав на невдачній міжнародній конференції в Льондоні 3. липня 1933 року і мав досі властиво тільки декляративний характер. Шість держав, між ними і Польща, зобовязались задержати дотеперішній стан у валютарній політиці, себто не покидати і не зміняти золотої основи (стандарту) та не приноровляти обмежень у міжнар. грошевому обороті. В тих зобовязаннях витримали досі всі держави з виїмком Італії, яка таки обмежила грошевий оборот із закордоном (девізова регляментація).

Цей деклеративний характер „золотого бльоку“ не вдоволяв усіх його членів. Щоправда — при атаках міжнародньої спекуляції на голяндського гульдена і швайц. франка з наміром обнизити їх курс була нібн якась поміч Франції в обороні тих валют. Та цього мало. Все більше підносились голоси у краях, які ввійшли до „зол. бльоку“, про потребу активної господарської співпраці, про признання собі взаїмно преференцій (себто першенства) в товаровому обміні. Та Франція, яка висунулась на чоло цього бльоку, як найсильніша фінансова потуга, старалася не дочувати тих голосів з уваги на своєрідну торговельну політику, що її в себе вона повела. Такий стан річи дратував перш за все Польщу і причинився чимало до напруження взаємин, що стоїть у яскравій суперечности до заключеного в 1921 р. аліянсу між цими державами.

В польській пресі появились за останній час цілі акти обвинувачення супроти Франції. Вона — мовляв — була весь час для Польщі „смоком-помпою“, що витискала з польського господарського орґанізму животворні соки, не даючи їй у заміну майже нічого. Ці тези доказують польські публіцисти цифрами.

В тих обвинуваченнях таки багато правди. Коли відчинимо польський урядовий „Малий статистичний річник“, то найдемо там пересічну вартість у відсотках за роки 1927-1931: привіз з Франції 7.2, вивіз до Франції 2.7. Ріжниця — як бачимо — дуже велика. Щоправда, рік 1932-ий був для Польщі корисний. Він дав їй активне сальдо 2,175 тис. зол. в товарообміні з Францією. Зате слідуючі роки фатальні: 1933-ій рік приніс Польщі 3,367.000 зол. недобору, а перший піврік ц. р. аж 2,832.000 зол. недобору. Це очевидно мусить тривожити і польська преса вживає цього як арґументу, що збиває докори Франції за невдячність, проявлену Польщею у її заграничній політиці, а теж у відношенні до французького капіталу, який працює у Польщі (Жирардів). Між арґументами читаємо таке: Політика Франції у відношенні до Польщі паралїжує її експорт, замість навпаки, як її вірнтель, старатись про зміцнення цього експорту; її капітал у Польщі працює хижацькими методами.

І саме на тлі того стану річей вдаряє одно, коли повернемось до акції Жаспара: Польщі на конференцію держав „золотого бльоку“ не запросили. Зате появилася в закорд. пресі зовсім неясна заява ініціятора, що це нібито йде покищо про співпрацю зах.-европейських держав і що пізніше до порозуміння вони втягнуть також Польщу. Франц. міністер торговлі Лямуре, застановляючись у своїй промові на комерсі з приводу ювилею франц.-швайцарської Торговельної Палати у Женеві над можливостями господарської співпраці країв „золотого бльоку“, поминув Польщу, хоч назвав по імені всі інші держави.

Булоб передчасно ворожити акції Жаспара далекойдучі успіхи. Хоч появився комунікат з женевської конференції (названий у пресі „маніфестом держав зол. бльоку“) з черговим запевненням вірности дотеперішній валютовій політиці з заповідю торговельної співпраці, то проте становище франц. преси і нескриваний скептицизм згаданого мін. Лямуре не дозволяє на великий оптимізм. Появились, щоправда, вістки, що в краях двох інших бльоків (штерлінґового і долярового) рахуються і з „економічною антантою держав золотого бльоку“ як з фактом, а на англ. біржі говорять навіть, що „золотий бльок“ створить спільний валютово-вирівняльний фонд, — то це все ще далеке від дійсности.

Скликана на 20. ц. м. до Брюселі конференція міністрів торговлі Франції, Італії, Голяндії, Швайцарії і Люксембургу має занятись докладніше проблемою співпраці. Отже зачекаймо бодай до її вислідів.

Та — якби не було — Польща фактично опинилась поза рямцями „золотого бльоку“ і це подія, яка заслуговує на увагу. Тимбільше, що та подія — на нашу думку — може заважити на долі польського золотого.

В. Несторович.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 6. ЖОВТНЯ 1934.

ЛЕВ ГЕЦ.

Три точки З ДНІВ ЖАХУ

С. Шманьковецького „Діло“ ч. 250.

„Св. Юр був приготований на прихід ворожого війська. Заздалегідь зібрано деякі папери головно „Acta congregationis de propaganda fide“ та замуровано їх у безпечній скритці у пивниці під кухнею. Свято замурування перевів присланий Левинським студент при помочі хлопця з прислуги Гриця; так і здавалось, що того гробу ніхто не найде і не відкре... (У половині лютого полковник Лукіянов знав уже цю тайну...)“.

Студент, що перевів свято замурування при помочі Гриця живе. Студент цей пережив на свій тоді вік правдиві дні жаху. Було йому тоді років 18 і було це перше правдиве страхіття у його житті.

Студентом цим був я, Лев Гец, автор цих незручних рядків, колишній У. С. С., нині Ваш маляр і вчитель. Послухайте.

У памятні дні був я студентом будівництва і як незаможний заробляв підчас ферій при будові разом з І. Федевим, Хомиком і Джунинським у проф. І. Левинського. Зчасом проф. Левинський звернув на мене увагу — впровадив до своєї архітектонічної робітні, запізнав зі своїми дітьми, завів до Новаківського, а далі до митр. Шептицького. Одним словом, пхав хлопчину угору.

До митрополита привів мене професор замурувати скритку, зложити приречення тайни, з тим, що дістану 10 кор за роботу і поцілунок в чоло від митрополита на дальшу дорогу життя. Я був зворушений до глибини. Відійшов з сильним духом і постановою, що ніхто не довідається про скритку від мене.

Якеж було моє розчарування, коли на другий день зачіпив мене святоюрський мешканець Скокун і запитав, кілько я дістав за роботу для митрополита“. Удав я, що нічого не знаю і чим скорше повідомив про це професора. Професор казав далі мовчати. Вкоротці прийшли москалі і гуляли по Львові. Я працював у професора при рисунках. Одного дня прийшли жандарми до бюра професора і мене арештували. Завели на вул. Янівську і за добу випустили. Нічого не питали. Але вже вночі на другий день в год. 12. з великим гуком забрали мене з ліжка і завели на вул. Коперника, де була тоді російська жандармерія і де урядував полк. Лукіянов.

Взяли мене на допити. Відповіді мої були полковникові не до вподоби. Верещав на ціле горло, товк кулаками об стіл, грозив шнурами і що вивезе родичів на Сибір. Я завзято мовчав. Лукіянов видав приказ вибити. Вибили. Хитаючись на ногах, привели мене до полковника. Побитий, я перезирнувся на живіт Лукіянова. Цей відіпхнув мене і товстою рукою ударив з цілої сили в лице. Мені стали крутитися свічки і сльози в очах. Від тоді я замовк цілком і не відзивався на запити. Називав мене евреєм, сукиним сином, мазепинцем. По тій операції завели мене до тюрми на Батогія, відібрали шлейки, краватку і шнурівки. Відай на те, аби не повісився. В тюрмі роздумував я, як то полковник хитро говорив, що проф. Левинський все вже сказав. Я знав, що москаль умисне покликується на професора, аби мене змусити говорити. Я був вдоволений, що видержав тяжку руку охрани і дикого полковника. Ходив від стіни до стіни, вікно було під стелею, піч без дверцяток, прича і кльозет в одній кімнаті. Раз на день прохід по трикутнику в товаристві по... ремників один від другого одинцем у відда... Дні минали, довгі, безконечні.

Одного дня до моєї келії прийшли ... великі люди в мундурах з великими відзнаками. Казали показати руки і оцінили, що це дитина. Показалося, що був це граф Бобринський зі своїми прибічниками. Я сидів далі. Не тямлю вже, по якім часі приїхали по мене возом і казали їхати. Штани тримав я в руках і як обірванець їхав „на гостро“ через місто. Привезли мене до палати Шептицьких, де ждав уже Лукіянов. Салдатня з великими залізними дручками ходила по палаті і розбивала стіни. Розбивали кожний слід у стіні. Мене поставили, аби я ... дивлявся, а полковник питав за кожним разом: — „Ну, скажи, де то“. Я бачив, що москалі не знали точно місця. Радів, що розбивають місця без значіння. Але борня моя була страшна, бо Лукіянов навмисне мене привіз, аби крити зрадників. Старий священик, не знав його назвиська, дивився на мене. Я зрозумів все, але мусів ... вчати. Москалі тимчасом розбивались майже у кожній кімнаті.

Нічого не найшли. Тоді пішли до кухні і тут все скінчилося. Почали розбивати мур, перевернули шафу зі слоїками конфітур — ще ...

Хто і перед ким відповідальний?

Ню Йорк 20-го вересня 1934.

Санчо Панза воював з вітряками. Здається, що наші американські передові люди мають далеко інше завдання, коли виголошують промови і пищуть статті до серця й розуму „народніх мас“ на еміґрації. А прецінь висліди фантастичного лицаря і реальних українських патріотів в Америці є чи не ті самі.

На точці соборности ми дійшли до деліріюм у словах. Не можна навіть скритикувати найбільш фантастичних засобів, проповідуваних патріотами, щоби не наразити себе на остракізм. А тепер придивімся, як оця соборність переводиться в практиці.

Візьму за приклад Ню Йорк, щоби не попасти в підозріння переповідання казок, поданих іншими. Від кількох літ йшла тут завзята боротьба проти Українського Народнього Дому такими арґументами: Будинок Народнього Дому не відповідний на теперішні часи; саля замала; адміністрація в некомпетентних руках. Треба нового, величавого будинку.

Серед такої критики прийшло до ліцитації будинку Народнього Дому, його купила горстка людей з витраченням останнього доляра, настановила адміністрацію, що майже не бере платні за працю, відновила салю і будинок і ввела всякі можливі ощадности. Запросила усе громадянство в члени Народнього Дому, показала дорогу, як відбити собі давні втрати.

Саме в тому часі, коли йшла кріза в Нар. Домі, значна частина громадян розпочала безпощадну боротьбу проти дотеперішньої єдиної української церкви, що містилася при 7-мій вулиці, і створила, во імя „соборности“, нову церкву, яка після ріжних назв: „автокефальної“, „греко-православної“, „народньої“ і т. п. тепер стала цілком незалежною від нікого і опинилася в руках бувшого гр.-кат. священика. Оцей новий рух розбив досі одноцільну під релігійним оглядом нюйорську українську громаду, хоч на словах йшла проповідь „соборности“.

Після яких 5 літ вже присмирніли пристрасти, загал погодився, що мусить бути дві церковні громади. Але проповідь соборности лунала дальше. Минулої неділі посвячено під цією новою церквою нову прилюдну „національну галю“. Властиво дві галі: одна на представлення, друга на товариські забави. Галя на представлення за половину менша від галі Народнього Дому; галя на танці зовсім мала і не покриє коштів адміністрації. Нова церква 8 мінут ходу від Українського Народнього Дому.

Отже соборність у практиці представляється так: Народній Дім є все над берегом банкроцтва, бо проти нього цілу силу пустили большевики, які мають свою галю на 5 мінут ходу від Нар. Дому. Крім цього наші недомагання в минулому відбиваються ще й тепер. Ніхто не хоче прийти з фінансовою допомогою у виді табулярної позички („мортґеджу“). Критика з національних кругів, що саля Нар. Дому замала і не досить модерна для нашого доросту. А вислід такий, що отвирається другу прилюдну галю, на половину меншу і ще більше невигідну, для конкуренції Народньому Домові!

Ню Йорк це не пересічна мала українська громада в Америці. Це до деякої міри провідна громада для цілої іміґрації. Яким прикладом є ця громада для цілої американської української людности.

Але може горстка людей набавитися божевілля і йти всупереч народнім інтересам. Чи почули ми хоч одно слівце остороги від провідних українських патріотів, що проповідують соборність? Маємо провідні національні органи, але не чуємо в них слів осуду для тих, що зі словами соборности на устах і нищать основи тієї соборности.

Фінансова кріза може довести не одну людину до розпуки. Але не мають до цього причини ті, що самі поломили закони своєї церкви і позбавили себе спромоги користати з бенефіцій цієї церкви. Коли в них нема того добробуту, якого вони зазнавали тоді, коли були служителями престола, то в теперішньому часі крізи вони повинні хоч на стільки мати дисципліни й розуму, щоби не руйнувати основ, на яких будується якунебудь народню силу. А коли мали відвагу поломити основи навіть загально принятої прилюдної етики, то тепер нехай спроможуться на відвагу просити підмоги на життя з прилюдних американських фондів. Цим хоч покажуть, що в них є ще якісь примітивні моральні засади і почуття національного інтересу.

Очевидно, що вся ця проповідь є лише реторикою і ніхто з інтересованих її не послухає. Але може знайдеться хтось серед цілого українського громадянства, хто схоче призадуматися, чи є який спосіб створити якусь всенародню установу, перед яку можнаб поставити отакі одиниці чи гуртки, що свідомо, для власної матеріяльної користи чи хоч би амбіції, руйнують основи істнування української громади?

Мане Текель Фарес пишеться тепер на стіні української іміґрації в Америці. Величезну аґітацію переведено останніми літами за посиланням української дітвори до українських шкіл для науки української мови. Найбільші українські громади, що нараховують тисячі душ, посилають ледви десятки української дітвори до українських шкіл. Допомогові центральні організації серед незвичайно енерґійної пропаґанди за новими членами дістають ледви одиницем нових членів. Проповідь ненависти, що йшла серед української громади в Америці упродовж десятиліття, положила пятно на наше громадянське життя.

Все це бачать і знають народні провідники. А одночасно ми всі говоримо про видатну допомогу вигибаючому українському народові в Европі. Снуємо мрії про українську державність. Укладаємо навіть форми майбутнього державного ладу.

А не маємо сили навіть запротестувати проти таких свідомих актів нищення народнього життя, яких малий зразок поданий в оцій статті. Скажіть, хто мав більше виглядів на успіхи, Санчо Панза, чи ми?

Семен Демидчук.

Другий міжнародній зїзд славянських фільольоґів.

II.

Участь українців у цьому другому Зїзді була розмірно велика. Учасників зголосилося — 30 із 32 рефератами, з них у лінґвістичній секції — 13 викладів, у літературно-історичній — 14, у культурно-історичній — 5. На жаль, не було ні одного українського реферату в дидактичній секції — і це велика шкода, бо ця секція (найменша) займалася справою навчання мови в серед. школах, продискутовувала нові навчальні пляни, підносила справу навчання славянських мов у середніх школах і т. д. В теперішніх часах, коли українська мова в середніх школах ставить перед її вчителів такі великі завдання, ця справа повинна була зацікавити наших практичних педагогів, і вони повинні були дати хоч одного якого референта для четвертої секції. Хайби учасники Зїзду були почули, серед яких умов доводиться працювати в середній і(не тільки в середній) школі українському вчителеві й як нелегко йому пристосовувати пляни чужої мови до — української (маючи на увазі цілком відмінну структуру української мови й польської). Єдиний на дидактичну тему оголошений виклад І. Огієнка про церковно-славянську мову в вищій школі попав у програму першої лінґвістичної секції.

Українці зголосили (й виголошували) свої реферати в великій перевазі українською мовою, та на загальні теми були зголошені доповіді й німецькі (А. Артимович, Д. Чижевський, І. Борковський), а то чеські (Е. Перфецький). Були й реферати й не на загальні теми — польські (Т. Пачовський, Й. Шемлей, М. Мочульський, І. Огієнко), хоч дехто читав по-українськи, дарма, що у програмі був польський заголовок (М. Мочульський). У дискусії всі українці вживали своєї мови.

Теми українських рефератів доторкалися то загальних питань (про потенціяльність мови А. Артимовича, про вплив церкви й релігії на українську мову Е. Грицака, про східньо-славянську прамову С. Смаль-Стоцького й К. Чеховича; про основи і критерії періодизації української літератури О. Колесси), то мали характер монографічний чи з поля мови (І. Ковалик — про формації наворотних укр. дієслів; Я. Рудницький — укр. наросток -іще, -исьмо; В. Сімович — дієслівні форми типу: знав, брав із погляду структурального; Й. Шемлей — сліди ортографічної школи Евтимія у Ставровецького; Р. Смаль-Стоцький — значіння укр. прикметників), чи з літератури або й літературознавства (Д. Чижевський — Сковорода як поет; Гнатишак — славянофільство С. Руданського; Ф. Колесса — Формули закінчень в укр. народніх думах, М. Любинецький — Підкарпаття в чеській літратурі). Крім цього, багато викладів посвячено взаїмним відносинам між славянськими мовами чи літературами, здебільша українською й польською (Ів. Зілинський — українська й польська мова у своїх взаємовідносинах; Я. Гординський — Виспянський і Україна; М. В. Лев — Франко й польські позитивісти; М. Мочульський — Гощинський, Словацький і Шевченко — співці Коліївщини; А. Княжинський — Міцкевич і укр. трійця: Костомарів, Куліш, Шевченко; Т. Пачовський — Відгомін „Żywotów świętych“ П. Скарги в минеях Д. Ростовського), а то й між письменством українців і в інших славян (А. Іщак — вплив київської школи письменників на Московщину; К. Студинський — К. Я. Ербен і Я. Головацький, Л. Луців — вплив Шевченка на Сарамбашіча В. Щербаківський — расова й соціяльна подвійність у деяких славянських народів), зокремаж реферат Ф. Колесси освітлював відгомін старославянських вірувань про позагробове життя в українських голосівках. Один реферат доторкався української діялектольоґії (Ів. Панькевич,

---

те. Відсунули шафу і знайшли ще мокрий слід замурування — знайшли тайну. Я стояв як свідок. Бачив якісь цинові скрині з гербами цеглу і порох. В голові крутились ріжні думки — страх, розпука і горе получились в одно. Стояв я — блідий то червоний серед руїни, безпомічний. Полковник урадуваний поспитав, чи мене дуже боліло, як били і казав іти до дому. Відходячи, сказав зголоситися на другий день в жандармерії на Коперника.

Зломаний невдачею, без огляду на свою вперту мовчанку, я вернувся до Левинського. Не мав жадного свідка на оборону. Перед професором я ледви міг говорити. Памятаю, що кров вдарила мені до голови і я стояв без слів. Був без вини, але тайну мусів дальше придержувати, бо дав приречення митрополитові. З цією тайною я ходив аж до повороту митрополита з Росії. Жандармерія зробила мені увагу, аби я ніде не втікав. Відходячи з уряду — урядник упхав мені незамітно якийсь папір у кишеню. В голові крутилось від надміру переживань. На вулиці побачив я, що це 10 рублів. Москаль хотів спідлити людину до дна. Не знаю, як Вам це описати — як віддати переживання 18-літнього хлопчини. Ударів було так страшно багато, що нині мусів би я бути мистцем слова, аби це все зумів передати на папір. Нехай вистарчить те, що вдача моя була дуже ніжна, завзята і мрійлива. Був це час, коли я жив тільки мрією бути малярем, вчитувався в книжки і за всяку ціну старався бути чесним і сумлінним. Це спонукало, здається, професора, що впровадив мене до свого дому, де я бував постійним гостем.

Це був мій перший виступ у життю і перший довгий день жаху. Вмів я мовчати, але влада цього світа робила з дитини все те, що описую. Вернувся я додому, а на другий день утік з хати і скрився в невикінченім тоді домі Лисенка у Львові. Маленький братчик носив раз під ніч їсти мені і ще другому товаришеві недолі Курцебі, що теж скривався зі мною аж до приходу австрійців. По місті оповідали ріжне під адресою таємного муляря. Я мусів далі мовчати. Пережив пекольні муки — не міг ні словом боронитися.

Дальша моя доля вже звязана з УСС. Митрополит вернувся до Львова. Здаю звіт у однострою стрільця. Обвиняю Скокуна, що митрополит потверджує і звільняє мене з приречення. Прояснюється і віддих стає лекший. Збираючи сили до борні я пішов дальше у світ. Академія і праця з бідою. Але по літах всі ці рани відкриває визначний наш учений і робить мені тяжкий закид. Переживання, війна і малярська біда робить мене тупим і я пишу попросту пекольний лист до митрополита. Митрополит взиває мене до себе і справа на довгі літа знову завмирає. Востаннє пригадав мені її п. С. Шманьковецький при помочі трьох невинних точок. Я вдячний йому за це, бо може раз полагодять цю справу ці люди, що її спричинили, а для котрих я так щиро і з любовю боровся. Не можнаж лишити людину під трьома точками здогаду, або колись віддати на жертву історикові, який махне рукою на малого, бо треба ратувати великого. Точками не можна позбутися розжаленої людини. Ось спомин із молодечих моїх днів.

Цими словами хочу повідомити, що здогадний студент живе і оповідає про цю подію з горячкою на лиці. Студент цей має серце і дивується що серце не не тріснуло.

Південно-карпатські укр. говори в їх відношенні до інших укр. говорів), один староукраїнської мови (І. Свєнціцький, мовні прикмети староукр. памяток домонгольської доби). Причинком до пізнання відносин австрійського уряду до слав. відродження був виклад Ф. Тершаківця (Зза куліс австрійської цензури). Д. Чижевський розясьнював вплив німецької містики на славянський світ, а зголошені виклади Е. Перфецького (Длугош і німецькі літописи) й І. Боровського (До шнурової культури над Одрою). Україністики не торкалися зовсім.

Із зголошених викладів декілька не прочитано, бо не приїхали їх автори (І. Борковський, Ів. Зілинський, О. Колесса, Ф. Колесса, М. Любинецький, Е. Перфецький, Іл. Свєнціцький, акад. С. Смаль-Стоцький).

Крім українців на українські теми було декілька цікавих рефератів. Вони доторкалися безпосередньо україністики (В. Курашкевич, Нові висліди дослідів над українським ікавизмом), то посередньо у звязку з аналогічними явищами в інших мовах (Г. Конечна, Натомісне здрвження у славянських мовах), то освітлювали взаємні впливи між українцями й іншими народами (Я. Янув — вплив поляків на літератури України до кінця XVIII в.; Ю. Яворський — до польських і чеських впливів на укр. літературу XVI—XVIII в.; А. Фльоровський — вплив гуситизму на східніх славян; Е. Кухарський — відносини поль.-укр. X—XI в.; Б. Морошь — українські елементи у Словацького). Зокрема треба згадати про характеристику світової книжної мови в Великому кн. Литовському (М. Рудзінська), та про виклади, де згадувано і про працю українців: Й. Голомбек — Про переклади Пана Тадеуша І. Горяка, слав. баляди в добі романтизму. Нас міг цікавити ще виклад Погодіна про походження „руского государства", алеж референт не приїхав. Евразійські фантазії П. Савицького, ясна річ, нікого з нас цікавити не могли.

(Кінець буде).

ПРАВНІ ІНФОРМАЦІЇ.

Нова податкова ординація.

ПЛАТНИКИ ТА ЇХ ЗАСТУПНИКИ.

Податок платять фізичні і правні особи. Кожний платник може установити свого заступника. В такому випадку повновласть треба списати на письмі. Скарбова влада може домагатися удостовірення підпису на повновласти. Не вимагає вона цього тільки тоді, коли заступником платника є адвокат.

Платники, які перебувають постійно за кордоном, мусять установити свого заступника, який постійно проживає в Польщі.

Правні особи (ріжнородні товариства), явні і командитові торговельні спілки заступають ті особи, яких уповноважнює статут заступати перед владою.

ЯК СКАРБОВА ВЛАДА УСТІЙНЮЄ ДОХІД?

Головним обовязком скарбової влади устійнити дійсний дохід податника, від якого визначує податок.

Податкова ординація накладає на деякі уряди, установи й особи обовязок повідомляти скарбову владу про деякі чисельні дані, на основі яких ця влада визначує податок. І так всевідські уряди повідомляють до 31. січня кожного року скарбову владу, які нові лікарі, інжиніри, мірники, дентисти і т. д. почали виконувати своє звання або перестали його виконувати. Промислова влада І. інстанції (староства) повідомляють, які нові ремісники дістали ремісничі карти себто дозвіл виконувати своє ремесло. Окружні суди повідомляють до 31. січня кожного року, що до реєстру записані нові знавці, перекладчики, нотарі, гіпотечні писарі (на Волині, Полісі, Підляшу і Холмщині) та коморники, які почали вже урядувати. Далі суд повідомляє до 7-ох днів, що вписав до торговельного реєстру нову фірму або викреслив фірму зі свого списку. Адвокатські палати повідомляють до 31. січня кожного року про адвокатів, які отворили або припинили свої канцелярії. Вкінці власники будинків і будівельних площ по містах, містечках та деякі по селах обовязані до 15. січня кожного року повідомити скарбову владу про кількість помешкань, мешканців і висоту комірного, крамниць, які приміщуються в їхніх будинках і т. п. Кожний новий власник нерухомости обовязаний повідомити скарбову владу, що поидбав право власности і заплатити податок. Кожний підприємець обовязаний теж повідомити скарбову владу, заки урухомить підприємство, коли від нього треба заплатити податок.

Крім того ця влада має право переслухувати свідків і знавців без або під присягою і від них засягати вісток про дійсний дохід податника. Одначе свідків і знавців заприсягає і переслухує городський суд.

ОСНОВА ОБЧИСЛЕННЯ ПОДАТКУ

Основою виміру податку є: 1) зібрані дані від урядів, суду, установ та осіб; 2) заяви платників, які викуповують промислові свідоцтва і реєстраційні карти; 3) зізнання деяких податників, які платять промисловий податок від обороту і доходовий податок; 4) вкінці добровільні зізнання податників про їхній дохід, хоча вони не були обовязані складати таких зізнань.

Опісля скарбова влада порівнює та провіряє весь зібраний матеріял. Колиж ще має деякі сумніви, тоді скарбова влада переслухує 1) свідків і знавців; 2) платника; 3) переглядає торговельні книги, господарські записки і документи: торговельні книги, які платник веде згідно з постановами торговельного кодексу і засад книговодства та згідно з дійсністю, є основою обчислення податку. Вкінці влада може переводити люстрацію підприємств та оглядати домівки крамниць. Щойно на основі всіх зібраних матеріялів влада обчисляє висоту податку.

Про обчислений податок скарбова влада повідомляє податника таким чином, що надсилає йому платничий наказ. У наказі влада обовязана покликатися на відповідний припис закону, подати основу обчислення податку, речинець платности, наслідки незаплачення податку в означеному речинці та вкінці подати, до якої влади невдоволені податники мають внести відклик.

ПОДАТКОВІ ОБЧИСЛЕННЯ.

Скарбова влада може додатково визначити податок, коли виявиться, що понзабула взагалі обчислити комусь податок (такі випадки в нашій дійсності не трапляються!), або обчислила за низький податок (стаття 104)

ВІДКЛИКИ

Невдоволений податник може внести відклик до 30 днів від найближчого дня після того, як дістане наказ заплати. Відклики треба зладити на письмі і внести до того скарбового уряду, який обчислив і визначив податок. У відклику слід подати точні закиди, чому невдоволений з обчисленого податку та покликатися на оборону нові докази. Відклики полагоджує скарбова палата або відкличні комісії при скарбових палатах. Відклична комісія може відкинути відклик або змінити наказ заплати. Колиж дійде до переконання, що обчислено за низький податок, відсилає всі акти до скарбового уряду себто І. інстанції, щоби підвищили податок. В такому випадку скарбовий уряд зладжує новий платничий наказ, в якому взиває податника доплатити ріжницю податку.

Рішення відкличної комісії можна заскаржити до Найвищого Адміністраційного Трибуналу

НЕПРАВИЛЬНА ПОУКА.

Бувають випадки, що скарбова влада помилково подасть податникові коротший речинець або не ту владу, до якої слід внести відклик або жалобу. Щож діється в такому випадку? Стаття 41-ша нової податкової ордина-

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 6. ЖОВТНЯ 1934.

МИКОЛА МАТІЇВ-МЕЛЬНИК 3)

Тло Федьковичевої доби.

Голос Кобилянського. — „Вечерниці". — Успіх Федьковича. — Його роля в Галичині.

(Докінчення.)

Треба признати, що чистота й краса мови Придніпрянщини була, є й на віки буде чарівною музикою, якої ніколи не забуде той, хто її раз уже почув. Якжеж страшно мусіла виглядати в порівнанні з нею галицька тарабарщина! Мусів її ненавидіти Кобилянський, людина високої інтелігенції, хоча трохи дивак. Його неначе поминають мовчанкою — але ми мусимо подивляти ту рішучість, із якою він боронить права рідної (народньої) мови: „Люлянка недоуків книжкових неостоїться, як ся покаже народної мови палати! Лиш би то вміти добре тото слово і знати його в цілій ширині, глибині і красі його! Наша, як кожна інша мова ввійде і до наук і до книг, але не через таких, що її не знають, та інші гейби на посміх рідної роблять, і не видять засліплені, що роблять. Вийде вона з оковів, котрі їй накладають книжки, недоуки, але вийде аж тоді, як встануть в народі співці і потрафлять защебетати рідним голосом, але не ошуканим теперішніх перекинчиків, таких, що змалку свого язика не знали, його ся стидали, а тепер раптом поетами і писарчуками стали. Добре в каламутній воді рибу ловити, добре одинокому межи сліпими королем бути; поетам тепер добре бути, як ся виро̂іли недавними часами в нашім Львові. А я Вам кажу, що прийде небавом чоловік з гір гуцульських, з своеї родини: Той соловій Вам заспіває так, що всі наші поетчики обернуться в жаби".

Про „рапаві жаби" говорить і Федькович, прочитавши Шевченка і Квітку, алеж бачимо, як великий вплив мав на Федьковича й Кобилянський, коли поет уживає латинки на спосіб Кобилянського, та в листах відчуваємо теж його лексику.

Брошуру Кобилянського дістав поет уже на чужині, прочитав там свої вірші, але і прочитав, що він „соловій з гір гуцульських" і магічна сила цієї похвали вже зачала ділати на його амбіцію. Та Федькович тоді ще не мав за собою великого дорібку. Кобилянський авторитетно впевняв, що Ф-ч має свою місію: 18. травня 1861 року він пише до поета: „Ти шануй себе для тих, що тебе люблят". Перед тим 7. травня тогож року брошури посилає Кулішеві, а в листі пише: „У нас в Галичині ані раз ясних голов не видко. Приватними листами, нераз і дуже обширними, до сторонців словістских старавем ся ліпший смак защепити, де лиш мож було, против навалу зарази, що іде „від" учених львівских... Най Вас Бог боронит виділи що за мову они ведут і які безсенса вони до своєї газети укладають! Ми би тут віддавали газету наріднy; **особливе Федькович давно тим пляном займается**, але як тут до грошей прийти, до пренумерантів, то незнати".

Так зродилися „Вечерниці"... В листі до Діди́цького з 5. IV. 1861. розпливається Федькович у своїй смиренности з вдячности за признання. Тут перепадає дещо й Кобилянському, але вже в 48. числі „Слова" з 15/27. липня 1861. читаємо нотатку: „С правдивою радостію помѣщаемъ ту поетичныи утворы многонадѣйного, но мало еще извѣстного руского пѣвца І. Федьковича... Молодый пѣвецъ, возросшій межи спѣвными Гуцулами, одаренный глубокимъ для поезіи чувствомъ, составляє изъ скромного матеріялу сельско-народной бесѣды пѣсенныи творенія, которы йдутъ въ заводы съ утворами найлучшихъ нашихъ поетовъ". Але також з великим вдоволенням повідомляє редакція про співпрацю Кобилянського. Чи-ж це не велика перемога народовців, чи-ж треба більшого признання для борців за рідне слово?... І „Слово" і пізніше „Галичанин" таки не можуть обійтися без Федьковичевої лірики. Правда, що Федькович попав у головокружний мальштром славословій Дідицького, правда, що співацькі амбіції пізніше потонули в Шевченковому річищі, але Федьковичева лірика зявилася в Галичині, **як символ великої перемоги.** Не широка, ані всебічна її тематика, але глибоко-безпосередня й зрозуміла народній душі — полилась освіжною чарівною хвилею і зрушила заплісніли нетеч паламарщини. Настала за вітрами весняними відлига і за „соловієм із барвінкових гір зелених" перейшов історичні кордони Апостол правди і науки: після прольогу — епільог.

Тому не можна брати особу й творчість Федьковича, як дрібний продукт гір буковинських, як поета вузько льокального значіння. На ґрунті галицькім він ще більший, як на своїм ріднім буковинськім. Творчість його гуцульсько-вояцька була найкращим елементом, який у ті часи міг захопити масу й поставити на її сторожі слово. У боротьбі нерівних сил саме пробудженого народовства з розлуганим запроданим москвофільством творчість великого Гуцула була ранною зорею, що встала перед сонцем і світ заповіла. Вона освітила поля й луги і звела до купи тих, що зброю з долонях держали і ставали на перший бій із найжахливішим національним злом — ренегатством.

•

Автор використав тут відомі праці Франка, Огоновського, О. Барвінського, Заневича, Єфремова, В. Щурата, О. Грушевського, О. Терлецького, Верхратського, Ревакозича, М. Кордуби, Стахнюка, М. Возняка та Я. Гординського.

ції постановляє, що помилкова поука не може мати шкідливих наслідків для платника. І ось, коли платник внесе відклик або жалобу (zażalenie) в речинці, поданім у помилковій поуці, або до іншої влади, все те вважається правильним. Колиж платник ще перед відкликом або жалобою догляне помилку або його ні поучено взагалі, може до 14 днів домагатися від влади такого поучення.

—o—

Напружені відносини в Тунісі

АЛЬЖИР, 4. 10. ПАТ. У Тунісі сильно напружена ситуація. Націоналістична організація арабів розвела оживлену діяльність. У Сфаксі підчас переїзду французького президента Пейрутона арабські купці демонстраційно позамикали крамниці, а мешканці не виходили на вулиці. В Уэль-Загар на зустріч президентові вийшов рекіт жебраків у лахміттю.

—o—

Поглиблення безбожництва.

МОСКВА, 4. 10. ПАТ. Народній комісаріят освіти опрацював нову програму з метою поглибити протирелігійне виховання в нижчих та середніх большевицьких школах. В учительських семинаріях введено спеціяльний предмет, а саме методику протирелігійного виховання.

—o—

Автобусова катастрофа.

КОНСТАНТИНОПІЛЬ, 4. 10. ПАТ. Автобус, який їхав до Малятии у східній Анатолії віхав з розгоном на міст, зломив поруче та впав до ріки. Пятьох пасажирів утонуло, 4-ох тяжко ранених. Катастрофу спричинив шофер

—o—

КИТАЙ ЗАМОВИВ ГИДРОПЛЯНИ В ЗЛ. ДЕРЖАВАХ.

МУКДЕН, ПАТ. Із японських джерел повідомляють, що китайський уряд замовив у Зл. Державах 21 гидроплянів. До Нанчану має небаром приїхати гурток американських летунів для вишколення китайських пільотів.

—o—

Вимоги Японії.

ТОКІО, ПАТ. Підчас наради у морських справах, яка починається 17. жовтня ц. р. японський делегат адмірал Ямото зголосить такі вимоги японського уряду: 1) нові морські зброєння можуть переводити держави тільки з метою оборони, а не з метою нападу; 2) морська конференція мусить початися в Льондоні найпізніше в березні 1935 р.; 3) конференція рішить які кораблі, призначені до нападу, треба знищити. В кожному випадку число таких кораблів треба обмежити; 4) конференція устійнить відношення збройних сил на основі договорів у Вашингтоні і в Льондоні.

ЛЕТУНСЬКА КАТАСТРОФА.

БАРСЕЛЬОНА, ПАТ. Підчас вправ упав військовий гидроплян. Його капітан-пільот згинув на місці.

ПО ШИРОКОМУ СВІТІ.

— У ріжних дільницях Гавани вибухло 12 бомб. Поліція арештувала 70 осіб за підготовку ґенерального страйку.

— Перед відїздом до Відня німецький посол у Відні фон Папен відбув довшу нараду з прем. Ґембешом.

— Розправа проти Гавптмана, арештованого за вбивство синка Ліндберга, відбудеться 11. жовтня ц. р.

— У Парижі мін. Барту відслонив пропамятну плиту в шану покійного Делькасе, міністра закордонних справ і творця союзу між Францією та В. Британією в домі, де покійник колись мешкав.

— Союз закордонних журналістів у Берліні вислав листа до міністра пропаґанди Ґебельса з протестом проти промови спікера радіо в Берліні, який закинув, що закордонні журналісти подають неправдиві звіти про події в Німеччині.

— Мін. Барту поїде до Риму щойно після візити югославянського короля Олександра в Парижі.

— Делегати Злучених Держав на морську конференцію в Льондоні будуть домагатися вдержання відношення 5 : 5 : 3 і вдержання як максимальної місткости лінійних кораблів 35.000 тон.

— Премієр Мекдональд вернувся з вакацій в Канаді. З пристані у Ліверпулю віїхав негайно залізницею до Льондону.

— Під проводом Реґіни Івенс отворили в Льондоні конференцію консервативної партії. Участь у нарадах бере 2.000 делегатів.

Американська фльота відплине на західне побережжа.

НЮ ЙОРК, 17. вересня. (Вл. кор.) Американська фльота, яка перед двома місяцями була зібрана в Ню Йорку, а потім відплила до ріжних пристаней на Сході, приготовляється до відплину на Тихий Океан. Головна її частина пливе тепер на полудне в околицю Західної Індії і що дорові переведе маневри в околиці Куби. Після маневрів перепливе як одиниця Панамський Канал і попливе до пристані в Сан Дієго та Сан Педро в Каліфорнії. Там має вона зібратись біля 1-го грудня

Зростає кількість обезпечень на життя.

НЮ ЙОРК, 17. вересня. (Вл. кор.) Від двох літ завважують у фінансових кругах, що серед загальної кризи зростає число людей обезпечених на життя, а також і висота обезпечень. Докладні досліди виказали, що люди, які донедавна рахували на зиски в підприємствах, почали тратити віру в можливість збогачення себе та в успіх інтересу загалом і почали вкладати свої гроші в життєві обезпечення. Минулий рік — на диво — виказав більше грошевих сум, льокованих в обезпеченнях, ніж колинебудь давніше. Цей рік приносить дальші несподіванки. За місяць серпень зросла загальна сума обезпечень в 42 компаніях на 1.6 відсотків, а за 8 місяців вона зросла на 12.8 відсотків у порівнанні з тим самим часом і місяцем у минулому році. Загальна сума нововиданих поліс у місяці серпні доходить до 700 міліонів дол. за 8 місяців до 5 мілярдів і 850 міліонів дол. Тих 42 товариств обезпечень представляє 85 відсотків усіх обезпечень на життя, отже є справжнім мірилом руху в обезпеченнях.

Стверджує убуток населення в Америці.

НЮ ЙОРК, 17. вересня. (Вл. кор.) Д-р Павло Ністром, професор торговельних наук у колюмбійському університеті в Ню Йорку, покликався вчора на ценаусове бюро (статистичне) у Вашинґтоні і сказав, що там знають докладно, що населення Америки маліє. Бюро не хоче ще цього оголошувати прилюдно. Обчислення показують, що Америка осягне найвище число населення в 1950 році. Такі були сподівання донедавна. Населення мало в тому році досягнути цифри 165.000.000 душ. Але статистика останніх літ вказує, що до цього ледви чи дійде, бо є признаки, що його число паде. Від 1930 р. зріст населення впав за 1 відсоток. Передтим приріст був на півтора відсотка, а ще передтим далеко до 1930 р., приріст був 2 з половиною до трьох відсотків.

---

34 людей з одного товариства згинуло на Морро Кесл.

НЮ ЙОРК, 17. вересня. (Вл. кор.) Кораблем Морро Кесл, що погорів перед двома тижнями, їздила прогулька співацького товариства „Конкордія" з Брукліна. В пожежі згинуло 34 його членів. Управа товариства збирається процесувати лінію Ворда за відшкодування родинам погибших членів.

Музичне життя в Тернополі.

Праця „Тернопільського Бояна" і філії Муз. Інституту ім. Лисенка. — Вдатні імпрези. — Організація сільських хорів. — За музичну освіту.

Коли оцінювати діяльність якоїсь інституції по її прилюдних виступах, чи наглядних добутках, то для ілюстрації вислідів праці в ділянці музичної культури вказатиб на прилюдні виступи „Терноп. Бояна" і філії Муз. Т-ва ім. Лисенка в останньому році. Треба тут зазначити, що успіхи у тій ділянці доволі значні, завдяки тісній співпраці обох названих товариств.

Заходом цих товариств уладжено в минулому році: 1) Вечір творів Р. Вагнера з нагоди 50-ліття смерти великого композитора; 2) Вечір творів Дениса Січинського у 25-ліття смерти цього першого галицько-українського музика-професіонала; 3) Музичний Вечір, в якого програмі був виклад на тему „Єство музики", ілюстрований відповідними вокальними та інструментальними творами ріжних композиторів. Крім цього хор „Терноп. Бояна" виконав у відповідному часі в церкві коляди і воскресні пісні, а на запрошення інших товариств виступав на ювил. концерті в честь Лесі Українки, на академії з нагоди 50-ліття Т-ва „Українська Бесіда", на святі в честь проф. І. Боберського та брав участь у збірних хорах повіту на академії у 120-ліття уродин Шевченка. До цього додатиб два пописи елевів Муз Інституту ім. Лисенка, що представлялоб цілість прилюдних проявів музичного життя названих товариств.

Треба ствердити, що послідовна праця у цих двох товариствах дає помітно додатні висліди. Музичний Інститут уже виховав доволі добрих елевів інструменталістів, в останнім часі вибиваються, хоч і початкуючі ще, учні сольоспіву, а оркестра з елевів Інституту, доповнена членами аматорами, виконує вже легші твори Ґріґа і Вагнера. Хор „Терноп. Бояна" відбуває вправи постійно, що дає змогу правильно вишколити учасників та робить враження здисциплінованого, а то й фахового співацького гуртка.

Від кількох вже літ ведеться у нас спроба виступів обєднаних істнуючих у повіті хорів. Висліди доволі гарні, бо збільшується число хорів і кріпшають поодинокі. Останній виступ обєднаних хорів на академії у 120-ліття уродин Шевченка (12 хорів з 296 хористами) був доволі вдатний. Тут замічу, що для таких хорів нема у нас досі відповідних творів, але треба надіятися, що наші композитори подбають про усунення цієї недостачі.

Назагал можна сказати, що зацікавлення і плекання музики у нас росте. Доказом цього доволі значна, як на теперішні часи, фреквенція в Муз. Інституті та постійна праця в „Терноп. Бояні". В плянах обох цих товариств є послідовно плекати музику і дати змогу придбати собі таку потрібну нині музичну освіту.

Остап Сіяк.

Японсько-італійські взаємини.

ТОКІО, ПАТ. Заступник генерального секретаря Ліги, Йофару Суґімура, якого недавно іменували японським амбасадором у Римі, сказав, що між Італією та Японією є чимало спільних інтересів у морській царині. Це позволить затіснити японсько-італійські взаємини.

Женяться, щоби рятуватися

від обовявку праці.

ДАНЦІГ, ПАТ. Новий закон про обовязкову службу праці мав несподіваний наслідок. Тому, що закон не торкається жонатих, багато мужчин жениться. Уряди цивільного стану перетяжені працею.

Мусоліні серед 13.000 селян.

МІЛЯНО, ПАТ. Приїхав тут премієр Мусоліні. Витало його 13.000 селян у народній ноші, які зійшлися з усієї провінції.

В Еспанії спокій, лише анарх. неспокійні.

Трудноші в творенні еспанського уряду.

МАДРИД, ПАТ. Леру натрапляє на великі трудноші в творенні нового уряду. Сумніваються, чи він взагалі зуміє створити уряд, хоч президент Замора висловив йому довіря. В усьому краю спокій, скріпили свою діяльність лише анархісти. Кількох анархістів арештували превенційно. В них найшли зброю.

—o—

Поворот марш. Пілсудського.

Маршал Пілсудський вернувся з Мошеніци біля Живця до Варшави.

—o—

З нових видань.

Теодор Курпіта: „НА ДОСПІВАХ ВЕСНЯНИХ. Книжка лірики. Рогатин, 1934. В—во „Сині дзвіночки“, ст. 68.

Дуже характеристична збірка; не для самого автора, а для сотні тих, що присилають вірші до друку, вряди-годи попадають на сторінки всяких журналів, ще частіше до коша. Автор каже у передмові, що „весна й її краса та вплив їх на авторову душу, склалися на заголовок і характер книжки...“ Весна і краса часто мають жахливий вплив.

Пічнемо від першої поезії:

На лезах барв, кутів і ліній,
на лезах творчих мрій і снів —
шовковим дотиком богині
горять в душі нові пісні.

Весна за вікнами у бозах,
на крилах ярих голубів —
ростуть будучча чорні грози,
ростить любов і бунт і гнів...

І я рошу обнявши трелі
слова сердечні — тучі, бур,
розстелюю яркі пастелі,
славлячи світ, поля, юрбу...

Розстелюю яркі пастелі:
терцин голубий синій яхт —
у тінях тихої оселі —
де тільки сонце, Бог і я:

Ніби давінко. І так дзвонить в ухах, що аж чуєш відгомін десятка чужих збірок, від „Молодої Музи“ до Тичини. Всякі бувають відгомони. Та в цих віршах переплуталось усе, починаючи від здорового розуму.

Чи барви, кути та лінії можуть сидіти на лезах? Пісні горять дотиком (мабуть: „від дотику“) богині. Мрії та сни — очевидячки творчі, дотик шовковий, весна у бозах... Українська мова за бідна, має досі тільки будуччину, будучність, майбутність, прийдешність — але Курпіті краще подобається будучча: „грози“ мусять бути чорні.

Як можна обняти трелі і як розстелювати пастелі — не абагнеш. Чи знає автор, що таке „терцина“? Мабуть ні, бо каже, що розстелює „яхт терцин“, але їх у збірці нема. „Голубий, синій яхт“ — ці два прикметники для нього мабуть одвозначні.

Попробуйте уявити собі якийнебудь із цих образів — потемніє вам в очах: це слова, не образи.

Нічого не вдієш. Автор сповідається:

Такий бо часом порив є моменту,
що ти — писавби: лірики — та
: оди...
Славив би дівчини: красу — та
: вроду,
однак в фляшці бракне атраменту!

Найважніше в цій поемі риски і крапки. Це одна з найсуттніших ознак „модерної“ поезії. Їх найлегше наслідувати, навіть таким, що проти цієї „модерни“ бороняться як Курпіта у передмові. Той „порив моменту“, що каже поетові складати оди і славити дівочу красу, поєднаний із трагічною обставиною: недостаче чорнила у пляшці — створює своєрідний настрій. Вибухаєш реготом. Таких місць у збірці сила-силенна:

Устами спраги — до
притвору храму —
іду до Нього із життя намулу,
в ожиданні чогось, що ще не було —
неначе в картах: рекса...
аса...
дами...

Поет, що говорить про духову спрагу, намул життя і притвор храму і думає про гру в карти, коли грач дістає туза, короля („рекса“) або даму — має безумовно несвідомий талант розбуджувати сміх.

Зі збірки бачимо, що не розуміє він як слід усіх слів, яких уживає, не знає, що багато з них чисто московські, інші чисто польські, і не відчуває, що деякі вигадані ним новотвори це тільки зразки наївного чудернацтва.

Є рими та ритми, але ніодного вірша, де видко було б поетичний талант. *м. р.*

НОВИНКИ

— ПРОСИМО КУПУВАТИ ТІЛЬКИ У ФІРМАХ, ЯКІ ОГОЛОШУЮТЬСЯ В НАШОМУ ЧАСОПИСІ ТА ПРОСИМО ПОКЛИКУВАТИСЬ НА ОГОЛОШЕННЯ.

— ПОДАЄМО ДО ЗАГАЛЬНОГО ВІДОМА, що всякі оповістки про загальні збори, концерти, відчити, товариські сходини, посмертні згадки та вістки особистого характеру містимемо тільки за оплатою. — Адміністрація „Діла“.

— Спортово-лікарська Порадня Українського Гігієнічного Товариства у Львові, вул. Хоронського 15 відчинена від 4. жовтня в понеділок і четвер для хлопців, у вівторок для дівчат від год. 7—9 вечором.

— Позір! Субота 6. Х. год. 8. веч. дансинг бридж — саля Бесіди. 386 1—1

— Харчівня Т-ва „Основа“ Львів, пл. св. Юра 5 повідомляє, що від дня 5. жовтня ц. р. розпочинає видавати харчі. Харчівня уладжена на зразок ресторану, буде видавати смачні й дешеві харчі в кожній порі дня і матиме до вибору кілька зуп, ріжні мяса, ярини і дзковинки. З харчівні можуть користати й нестуденти. Для абонентів знижка.

— З „Союзу українських професійних музик“ повідомляють: Ширші сходини всіх членів „Союзу українських професійних музик“ і засідання всіх секцій відбудеться в неділю 14. Х. ц. р. в год. 10.30 у домівці Муз. Інституту ім. Лисенка у Львові, вул. Шашкевича 5. Перед сходинами і підчас перерв Рада „Супром-у“ буде приймати нових членів, так що вони зможуть на взяти участь у нарадах.

— Про IV-ий Византиністичний конгрес матиме відчит директор І. Свенціцький в неділю 7-го жовтня, в год. 11-ій в науковій робітні Національного Музею (Мохнацького 42), з показом літератури питання.

— Зміна доручування пошти. В тих районах Львова, де листарі доручували тільки один раз пошту, мешканці не одержували листів, які надійшли по 8-ій год. рано. Тепер листарі будуть виходити з будинку головної пошти замість о год. 8-ій рано щойно коло 10 год. і тому всі листи з Варшави та з інших подальших місцевостей мешканці одержуватимуть 24 години скоріше.

— Новий поділ дрогобицького повіту. Оголосили новий територіяльний поділ Дрогобиччини, що обіймає 2 окремі міста: Дрогобич і Борислав, 2 одиничні громади, Трускавець і Східниця, 10 збірних громад і 72 громад. Вибори до гром. рад відбудуться в найближчому часі.

— У Т-ві Приятелів Штук Красних у Львові у Музею Промисловім (вхід від вул. Дзєдушицьких 1) відчиняє 7-го ц. м. в год. 11 група львівських артистів-плястиків „Стер“ виставу збірних праць Госцінського, В. Кохановського, С. Кацкого та Е. Вишатицької, а з попередніх вистав А. Бунш, В. Федорський, К. Лотоцький, І. Труш і Виґживальський. Вистава цікава тим, що твори не переходили через ніяке жюрі.

— Львівська хроніка. При вул. Під Дубом ч. 18 любчик 20-літньої жінки Фризі Гіртлер, Зи... тяжко зранив ножем її мужа Шимона Гіртлера, який щойно два місяці тому одружився. Тяжко раненого Гіртлера відвезли до шпиталю, а його жінку арештувала поліція. Сал... утік. — При вул. Бенедиктинській ч. 8 повісилася Марія Белявська. — Поліція уладила вночі облаву та відставила шупасом кількадесять бездомних дітей. — Поліція арештувала д-ра прав Бол. Нича, в якого свого часу найшли застави на ричі картки, на фотографічні апарати, які пропали були в Фото-Радіо-Палясі. Д-р Нич боронився, що купив апарати в якогось Келера. Виявилося, що Нич видумав таке назвище, тому його тепер арештували.

— Кинули петарду. В четвер в 9. год. рано якийсь молодий чоловік вкинув петарду до парфумерії під фірмою „Еніс“ на скруті вул. Легіонів і Коперника. Петарда вибухла, вибила шибу та заподіяла шкоду на виставі. Виновників арештували.

— За образу держави. Станиславівський суд засудив гімназійного абітурієнта Дмитра Он... чака з Нижнова на рік вязниці за образу польської держави.

— **Краева хроніка.** У долинському повіті лютує червінка. У Витвиці захоріло багато дітей. В городенському повіті лютує черевний тиф. — Ватага Мачуги напала на управителя нар. школи в Дрогобичі Кульчона та А. Фірста з Передмістя Дубецького. — Коломийський суд засудив Дм. Монюка на 5 літ вязниці за це, що з воза трьох коломийських купців забрав 15 заліяних горшків.

— **Конкурс на державний гимн.** Чехословацьке міністерство освіти розписало конкурс на перерібку чехословацького державного гимну на мішаний хор. Уся гармонічна структура гимну мусить бути дуже проста. Перша частина „Кде домув муй" мае бути в тонації ф-дур, друга „Над Татру се блиска" в А-моль. Признача 3 нагороди по 1000, 700 і 500 ч. корон. Пересилка рукописів до 31-го ц. м. анонімово.

— **Ріжні вістки.** У Парижі помер мист. критик Поль Гійом, великий прихильник мурин. мистецтва. — У Марієнбаді було цього року до кінця вересня 25.038 лікуванців — на 3535 більш, як у минулому; у цьому 9171 з Німеччини, 2370 з Австрії, 2194 з Польщі, 304 з Америки, 128 з Азії, 82 з Африки, 3 з Австралії. — Американський літак, що перевозив пасажирів із Ню-Йорку до Сан-Франціско зударився на висоті 3000 метрів з метеоритом; апарат сильно нарушений, але літакові вдалось на час осісти. — Із вязниці в Річмонді (стейт Вірджінія) втікло двох небезпечних ґанґстерів, убивши одного вартового і двох ранивши. — В Амієн у костелі повісилась 13-літня дівчинка з розпуки, що згубила невеличкі гроші, які мала передати. — У звязку зі збільшеною еміґрацією жидів населення палестинського міста Тель-Авів переступило 100.000 душ. — Із 55 учасників повітряних перегонів Англія-Австралія е 13 анґлійців, 6 голяндців, 2 італійці, по 4-х із Франції, Австралії та Нової Зеляндії та по 1 з Німеччини, Індії, Финляндії, Нової Ґвінеі та Швеції.

— **Книжка потрібна перед шлюбом.** Один книгар у Букарешті почав друкувати в пресі величезні реклями: „Купуйте видану мною книжку п. з. „Що повинна кожна дівчина знати перед шлюбом?" Оголошення зробило своє. Видавець продав величезний наклад. Читачки були розчаровані; це був підручник куховарства, ще й старий, що лежав у книгаря віддавна непроданий. Деякі читачки обурені подали видавця в суд: він, мовляв, ошукав їх. Але суддя рішив, що реклама казала правду: — кожна дівчина повинна, заки вийде заміж, уміти варити.

— **Жовта пропасниця нарешті переможена.** Директор Інституту Пастера у Тунісі д-р Ніколь повідомив Академію Наук у Парижі, що він найшов спосіб боротьби з жовтою пропасницею. За останні 3 місяці у французькій сх. Африці защіпили винайдену ним сировицю 3000 людям. Висліди знамениті, одно защіплення вистачае на ціле життя. Жовта пропасниця забрала досі міліони жертв. Велика заслуга у нинішній перемозі науки над нею належить американському майорові Вальтерові. Рід, що ціле життя шукав за мікробами цієї недуги. Коли він виїхав на Гавану познайомився там з одним лікарем д-р Фінлеєм, якого всі вважали чудаком тому, що він шукав спричинника недуги у москітах. Одного дня два асистенти Ріда рішили дати себе покусати москітам, що мали заразні цієї недуги. Оба вони вмерли. Рід вів далі досліди. Він найшов нового героя, Моро, що жертвував себе для дальших дослідів. Виявилось, що спеціяльний рід москітів „стеґомія" поширюе жовту пропасницю. Після смерти Ріда Ніколь довів його працю до кінця і найшов антидот на отруйного бацила.

— **Жертва науки.** Директор фізіольогічної лябораторії при париському університеті Жак Рісер заразився підчас своєї праці мікробами. Він мусить уже пятий раз піддаватись операції наслідком такої зарази.

— **Господині між собою.** Кожна господиня мае якусь малу тайну, якою не дуже охотно ділиться з іншими жінками. Але якщо її невпинно питають, як це діеться, що білля е завжди сніжнобіле, тоді вкінці признаеться їм, що вживае до прання виключно мила Шіхт „Білий Олень", який надае біллю сніжний полиск.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Ґенії і авторитети.

(Дискусійний фейлетон).

Стрічае мене мій добрий знайомий на вулиці та ні з цього, ні з того роздратований кричить до мене:

— Ти знаеш, що з нами дуже зле!

Я витріщив на нього здивовані очі:

— Як то, друже? Ти тепер щойно відкриваеш Америку, таж я і всі ми разом про це вже давно знаемо.

— Ех! Ти все собі кепкуеш з поважних річей, добре тобі балакати, як ти ніколи нічим не переймаешся.

— А в чомуж саме те лихо? — питаю я його, прибираючи хотя-нехотя поважну міну.

— От бачиш, ціле нещастя нашого народу походить відси, що в нас нема геніїв чину, ну хочби звичайних собі авторитетів, яких усі шанувалиб, слухали, які видавалиб розумні накази, та зуміли загал примусити до їх виконування. Де наші Мусоліні, Гітлери, Кемаль Паші, Напо...? Ет, хочби собі такі авторитети як Бенеш. Де Валера, Штаремберг і інші.

Пробую перебити:

— Ти, друже, несправедливий, подумай, що ми живемо в інших умовинах, що в нас...

Не дав скінчити:

— Це нікого не оправдуе, ось це саме справжні генії і авторитети, які вміють панувати над масами і довершувати великих діл у найбільш несприятливих умовинах. А маси в нас — Боже мій — свідомі, здисципліновані, відважні аж до очайдушности, лиш дай їм доброго провідника, що вмів би їх зловити за серце. Підуть за ним хочби в пекло. От тоді, то ми не стояли би в нічию ласку, не хилилиб наших голов під кожним ударом долі, а йшлиб все сміливо все вперед, всі враз!!

Мій друг так розгорячився, що почали на нас люди на вулиці зглядатись, а я в страху, щоб не вийшла з того яка політична халепа, вдаю, що погоджуюся з виводами мого передбесідника, махаю згідливо головою та запрошую його на чайок до каварні.

— Там — кажу — спокійніше побалакаемо, заходь.

Але в каварні, коли мій сусід дещо успокоївся, починаю знову видвигати мої сумніви та застереження:

— А хто зна, чи в нас і тепер не відгребав би вже як не авторитети, то принайменше кандидатів на авторитети. А то, знаеш, хоч появиться в нас якийсь там авторитет, то деякий час хвалять, подивляють, в покорі кланяються в пояс, аж тут нараз тарах його хтось обухом по голові і вже по авторитеті. Думаеш маси? Ні! От так собі звичайний чоловічок. Ті, що мали би щось про те сказати мовчать, бо й щож будуть говорити, дрібниця — якось то затреться. А маси думають: щось там таки мусить бути, коли нашого „оспіваного" провідника хтось там шарпнув поза вуха і пес за ним не гавкне. І авторитет скінчений. Або ще інакше. Живе собі якийсь громадянин, робить собі спокійно свою роботу, накладають на нього ще й другі свою пайку роботи, як на дикого осла. А він тягне та лиш постогнуе і то зтиха. Буває: часом і за життя такого похвалять, напишуть про нього в газеті, за приклад поставлять і вже здаеться, що з авторитетського ембріона виросте правдивий авторитет.

Йде собі такий ембріон вулицею і ненадійно якийсь громадянчик схватить повні пригорщі грязюки та бах йому в саме лице. Виходить битися з „атентатчиком", але якось не лицюе, а загал мовчить, бо це особиста справа між двома членами нації, не треба вмішуватись, хай вони собі самі справу полагоджують. І справа полагодилась... Ембріон умер скоропостижно.

— Ти все на свое загинаеш — відрізуеться мій сусід, що цілий час моїх виводів бубнив нетерпеливо по столі. — Ти хотів би, щоб того, як ти кажеш ембріона допустити до того, щоб йому аж виросли роги?! Побачив би ти його потому, як буде носа дерти до гори. Як він уже розпаношиться, то без бука до нього й не приступай. Він зачне всім приказувати, схоче, щоб всі його безапеляційно слухали, не зважаючи на те, що ми всеж таки демократичний народ, кожний з нас мае теж свою власну думку, якій всякий провід мусить повинуватись! Розумієш?! Він потому, маючи маси за собою, готов узяти в руки керму цілого нашого життя, а хочби якогось товариства, або установи, а тоді брате мовчи і роби, чого він лиш захоче, бо інакше горе тобі буде. Треба завчасу такому ембріонові протерти рогів, щоб занадто не виросли понад нас.

Аж тими досадними висказами мій друг мене зовсім переконав і я цілковито з ним погоджуюся.

У нас не можна допустити до появи ніяких авторитетів і треба їх безпощадно нищити ще в стадії ембріонства, бо без авторитетів зле, але з авторитетами ще гірше

Шолом.

Ось такий фейлетон дістав я з просьбою „зробити з ним, що буду вважати за відповідне". Я вважав за відповідне його помістити, як дискусійний. Маю враження, що й я заберу голос у дискусії, відчуваючи в собі здавна завдатки на авторитет — сам заінтересований у цій справі.

Галактіон Чіпка.

— **Слідами Ляндрі.** Париський злочинець Ляндрі, якого повісили за те, що спалив кілька жінок, вів довгі роки систематичне листування з ріжними легковірними кандидатками подружого стану. Позавчора віденська поліція відкрила одного таланови того його учня, Отта Троста, 41-літнього ошуканця. Він давав у пресі матримоніяльні оголошення, розписував листи і зустрічався з охочими нареченими. Зрадив його записник, де він вписував тексти своїх оголошень, адреси помешкань, які наймав для зустрічей і поміщував характеристики своїх знайомих з точними даними професії, віку, адреси тощо. Характеристики його жертв були короткі, але промовисті: „Гарний дім, е ґрунт кілька моргів", „Бідна", „Без засобів", „Мае більшу готівку", „Сподіваеться небавком спадщини". Трост мав таких знайомих 79; він записував собі теж ріжні їх духові та фізичні прикмети: „Чистий характер", „Гарно збудована", „Передвоенна вдача", „Хоче вийти заміж", „Ощадна", „Безоглядно чесна". Віденська поліція, що дістала такий багатий монографічний матеріял може його тепер сміло передати якомусь бюрові посередництва подруж

———o———

З концертової салі.

ЙОСИФ ШМІДТ, ТЕНОР.

Бувають ріжні концерти. Одні дають нам багато вдоволення — вводять нас у цікавий та гарний світ думки, другі захоплюють, з інших виходимо втомлені з напруженої уваги або зі знудження. З деяких знову виносимо неясне почування, що чогось не доставало.

Таким саме концертом для мене був концерт Шміда. Признаюся, що я розчарувалась. Можливо, що недиспозиція, яка давалася відчувати, відібрала блеск красці голосу, який у середніх та низьких тонах звучав слабо. Можливо, що це голос того роду, який краще виходить на плиті в радіо, ніж на концертовій естраді. Одначе Шмід уміе дуже добре співати, голосом орудуе свобідно та з фінезією, високі тони атакуе з великою легкістю. Довгий віддих позволяе йому користуватись динамічними ефектами.

Програма була підібрана до смаку ширшої публики. Крім оперових арій почули ми пісеньки таких авторів, як Тості, Таляферрі та Буцці Печчія. Отже уложення такої програми не може вдоволити концертових бувальців, а й не годиться воно для співака з поважними аспіраціями. Арію Моцарта з опери „Зачарований флет", яка найбільш вимагала музичної культури, відспівав Шмідт найслабше.

Саля великого театру була переповнена. Переважна частина публики — це видно кінові бувальці, які з великим ентузіязмом та криком домагались пісеньок, що їх Шмідт співав у фільмі. Фільма, як бачили ми вчора, безперечно робить співакові велику популярність серед широких кругів. Якщоб не висвітлювано передше у Львові фільми з креацією Шмідта, якого голос у фільмі робив велике враження, то належно концерт його пройшов би скромно в салі консерваторії.

Акомпаніював д-р Е. Штайнбергер, відомий нам як знаменитий акомпаніятор. Одначе роля його була скромна, бо акомпаніямент у співаних творах був мало цікавий.

І. Приймова.

З театру.

ВЕЛИКИЙ МІСЬКИЙ ТЕАТР: „МАРХОЛТ ГРУБИЙ, ЩЕ І СОРОМІТНИК" пеcа на 4 дії. *Я. Каспровича.*

Вибрав цю річ міський театр на інавґурацію нового сезону. Треба було дати якесь більше імя з польських авторів. Виспянського мабуть лякались; публика знае, що це преважкий іспит. Чому не дали якоїсь нової песи? Видко на новини скрута.

Каспрович мае імя великого поета, а його „Мархолта" мабуть не читав ніхто. 14 літ лежить на книгарських полицях. І буде лежати далі. Про той твір мріяв поет усе життя і неодна

його рукопис лежав у неодного видавця. Каспрович не був драматургом; але зробив, що пустив у світ цю свою ліричну містерію. Театри з пієтизму для нього будуть впущатися під його іменем і критики, виходячи з вистави „Мархолта", будуть думати над тим, якби то так дипльоматично сказати, що це така собі примха великого поета.

Каспрович перекладав Айсхиля, Шекспіра, Гавптмана (ах, цей „Потонулий дзвін"!) і не міг опертись впливам своєї лектури. Найдете тут навіть відгуки „Весілля" Виспянського та „Зачарованого кола" Ридля. І-а дія починається як добра селянська песа, але вже в половині переходить у символіку. Чим далі — тим важче вилнатись у всій цій фантасмагорії. Каспрович усе життя блукав в абстрактах і особи його тільки манекіни. Так і чуєш, як рими тягнуть поета на всі боки і песа розливається зовсім недраматичним красномовством. Ідея твору — гимн коханню та сатира на людські пристрасти замазана як вірменська загадка.

м. р.

З кіна.

КІНО-РЕВІЯ: „МАРУСЕНЬКА":
„У НЕВОЛІ ДЖУНГЛІ".

Пересічна, ніби-екзотична фільма, якої всю акцію перевели в Голівуді при помочі штучних декорацій. Коли порівняти її з фільмами про Тарцана, тоді можна цю фільму безпечно назвати пародією екзотичної фільми. Не рятують ситуації дотепні та сильно натягнені гумористичні ситуації. Пара добрих артистів: Клюдет Кольбар і Герберт Маршаль, не мають нічого до роботи.

На сцені дуже добра ревія з Руновецкою та Доманським на чолі. Найбільше подобається симпатичний, гротесковий гуморист, Геньо Доманський, якого публика так і не пускає зі сцени. Скетчі і танці дуже добрі. *(ст).*

Дописи.

КАЛУШ.

Дитяча бібліотека при Кружку „Рідної Школи" в Калуші. Один із кращих здобутків Кружка „Рідної Школи" в Калуші за минулий рік — це відкриття дитячої бібліотеки. За час від 17/XII. 1933. до Загальних Зборів Кружка, тобто до 16/IX. п. р. придбала бібліотека 410 томиків книжок, з того 384 примірників куплених і 26 дарованих. За цей час прочитало 303 дітей 5249 книжок. Майно бібліотеки представляє вартість ок. 450 зол. Тому, що управа бібліотеки під проводом повного молодечої енергії дир. Дозорського має намір відкрити відділ для молоді в позашкільному віці, вказанимм було б, щоби громадяни збільшили цю бібліотеку, жертвуючи на ту ціль відповідні книжки. Інакше цей гарний почин готов розбитися.

Загальні Збори Т-ва „Чайка" в Калуші. Дня 8/IX. п. р. відбулися надзвичайні Загальні Збори Спортового Т-ва „Чайка" в Калуші, на яких перевибрано новий Виділ і Контр. Комісію. Слід сподіватися, що новий Виділ оживить і наладнає як слід спортове життя цього одинокого в Калуші українського спорт. т-ва, яке за останній час було засвітилось. Зокрема усуне кваси і нездисциплінованість серед членів, що було головною причиною кволости спортового життя в цьому товаристві за останній час. У недалекому вже легкоатлетичному сезоні слід би подбати про віднову легкоатлетичної секції, яка має вже з попередніх літ гарну традицію.

Шість вломів і підпал одної молочарні. Істнує в Красній, калуського повіту, молочарська збірня, давніше самостійна, тепер приналежна Районової Молочарні в Рожнітові. Якісь темні духи заприсягнулися знищити її цілковито. Хотіли це з початку зробити всякими вломами до станиці, підчас яких забирали частини кружлівки а навіть тероризували обслугу. Вломів цих за час одного року було аж 6 (!) Вкінці коли це не довело до закриття молочарні, в березні ц. р. підпалили дім Н. Зваруна, в якому містилася збірня. Дім цей згорів до тла. Характер цих вломів вказує на те, що зроблені вони не на грабіжницькім, а на конкуренційнім тлі. Тай загальна опінія села показує на головного справника вломів і підпалу та його спільників. Ведене слідство не зуміло устійнити дійсних справників, а арештованих у звязку із підпалом ще на весні п. р. двох парубків із Красної випустили в останньому часі на волю. Та вломи і підпал не зломили постанови завзятих краснянців мати власну коопер. станицю, тож разом із Районовою Молочарнею будують тепер під приміщення молочарні власний дім.

—o—

СПОРТ.

СЯН — Т. Ш. Л.

Відпадні змагання за вхід до Окружної Ліги між перемиським Сяном і львівським Т. Ш. Л. відбудуться в неділю 7. ц. м. на грищі Т. Ш. Л. у Левандівці. — Початок: год. 3. попол.

ПРОГРАМА ЗМАГАНЬ ЗА ПЕРШЕНСТВО ЛЬВІВЩИНИ.

Змагання ці відбудуться в найближчу суботу й неділю (6. і 7.) на грищі **26. п. п. при вул. Клепарівській** між чотирьома дружинами: Тризубом, Чорноморцями і Богуном (Львів) та Хуртовиною (Комарно). Змагання ці мають виелімінувати мистця Львова, який з черги буде змагатися вже в чергову неділю 21. ц. м. за першенство краю.

В суботу в год. 14-ій грають Богун — Чорноморці, в год. 15·30 Хуртовина — Тризуб. У неділю в 9-ій год. **переможені,** опісля **переможці.**

КРАЄВЕ ПЕРШЕНСТВО СПОРТОВИХ ГОР.

Рівночасно з фінальними змаганнями в копаному мячі відбудуться в неділю рано на грищі 26. п. п. змагання за краєве першенство в спортових грах, себто у відбиванні й кошівці (муж. і жін.) — Гриє мистець Львова „Плай" та мистці Станиславова й Перемишля. Ця імпреза викликала велике зацікавлення.

ДЕНЬ ГІНЦІВ.

У перервах між недільними змаганнями копаного мяча організує УСС. цілий ряд гінців (штафет), а саме муж.: 4 × 200 + 100 + 75 + 60. Гінці — це дуже цікава і гарна легкоатлетична конкуренція. Спеціально цікаво заповідається 3 × 1000, де стрінуться дві найкращі на тім дистансі дружини Черника і Плаю.

Як бачимо, в неділю (7.) передпол. на грищі 26. п. п. у Клепарові чекають нас великі і дуже різнородні теж цікаві спорт. імпрези. Ціни білетів низькі.

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКІ ТА ЛИТОВСЬКІ НАЗВИ РОСЛИН. Українські назви подав проф. Теодор Фотинюк. Львів, 1934. Накладом Миколи Матвійчука. Стор. 20. Ф. 8-о

ІЛЮСТРОВАНИЙ ГОСПОДАРСЬКИЙ КАЛЕНДАР „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР" НА РІК 1935. Річник VII. Календар Краєвого Господарського Т-ва „Сільський Господар". Вінета й заставки роботи арт. мал. д-ра І. Іванця. Львів 1934. Стор. 312 + 14 оголошень. На зміст календаря складається календарна частина і господарська. У господарській частині маємо статті з ділянок: аграрної політики, хліборобства, ветеринарії, луківництва, комасації та меліорації, рибальства, садівництва й городництва, лісівництва і використування лічничих зел. Календар, як бачимо, на скрізь фаховий, господарський і тому представляє велику вартість для наших сільських господарів.

ЖУРНАЛИ.

РІДНА МОВА, ч. 22. Зміст: І. Огієнко: Сполучення підрядного прикметникового речення з головним (котрий—який—що). Я. Мандюкова: Українська жінка й рідна мова. І. Огієнко: Член в українській мові, історично порівняльний нарис. „Мовний порадник" для Редакторів, Видавців, і Робітників пера, лист перший (щоб, а не щоби, Три козаки поїхали). В. Гутник: Наша інтелігенція й рідна мова. І. Огієнко: Шевченкова мова. III. українізми в російських писаннях Шевченка. Я. Марків: Культура нашої буденної мови. В. Безушко: Як пише „УЗЕ" англійські слова по українському. М. Приймак: Лемківський словничок. Є. Пеленський: Бібліографія укр. мовознавчої бібліографії.

ПЛАСТУН, часопис пластової молоді. Севлюш (Закарпаття). Рік XIII., ч. 6- 3 1. X. 1934

СВІТЛО, освітньо-господарський часопис. Мукачів. Рік II., ч. 7. за вересень.

SLOVASKY PREHLED, місячний чеський журнал. Прага, 1934, ч. 7. Річник XXVI.

ORIENS, dwumiesięcznik poświęcony sprawom religijnym Wschodu. Рік II. ч. 5. за вересень—жовтень 1934.

БІРЖА.

ГРОШІ.

Долар у Львові у приватних оборотах 5·23·50 зол.

У Варшаві були такі курси: Льондон 25·92, Париж 34·85, Берлін 213·25, Ціріх 172·67, Амстердам 358·70, Прага 22·10, Італія 45·38, Нюйорк кабель 5·26, Нюйорк чеки 5·23·50.

Золото: Долари 8·91—8·94. Франки фр. 34·50—34·80. Дукати 82·00—82·50, Корони 36·20—36·60, Рублі 45·50—46·30.

Срібло: Корони 0·80, рублі 1·20, фльорени 0·70.

Акції та цінні папери.

Банк Польський 94·25, 94·75, 94·50 зол.

ЗБІЖЕ.

Ціни парітас Підволочиська льоко Львів

	від	до	від	до
Пшениця збірна	15·25	15·50	17·00	17·25
Ячмінь одноцідне	13·25	13·50		
Ячмінь на жниво	12·50	12·75	13·75	14·00

Інші курси незмінені.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ".

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 4. жовтня п. р. кооперативам платив за: льоко Львів.

1 кг. масла десерового	2·10 зол.
1 л. молока	0·14 „
1 л. сметани	0·60 „
1 к. яєць	2·60—2·65 „

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 22 сот.

Тенденція на масло і яйця сильна, на молоко і сметану вдержана.

Маслосоюз повідомляє, що від 5. жовтня п. р. платить своїм доставцям за 1 кг. живої ваги птиці, льоко подвіря птахоясарні „М. С." у Львові (вул. Б. Ґловацького 23):

Курята і кури пріма за 1 кг.	0·90	зол.
„ „ II кл. „	0·50	„
Індики і пантарки пріма „	1·00	„
„ „ II кл. „	0·70	„
Качки I класа „	0·70	„
„ II „ „	0·50	„

Тенденція спокійна.

За редакцію відповідав Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.